

Andrija DABOVIĆ
Split

Pun pogotak ili tko drugome...

Jug Potez živio je u nekoj neodređenoj svadi sa svojim prvim komšijom Mićom Škampom. Radoznali susjedi nisu znali pravi uzrok te svade nego su samo nagađali. Prvi je Jug Potez skinuo pozdrav i oduzeo riječ svome komšiji Mići, pa mu je, naravno, ovaj na isti način i odvratio. Jedino, u iznenadnom, slučajnom susretu u selu Jug Potez bi škripnuo zubima, a Mića to ne bi ni abadavao i hladno bi prošao.

Susjedi su znali da je Jug Potez veliki sebičnjak koji nikada ni bogu tamjan nije dao i da je bio sklon da se do krvi svadi, pa čak i nož izvadi, i za najmanju situaciju; uz tu ličnu sebičnost, Jug Potez je bio mizerija i cjepidlaka u svemu, a nije vjerovao nikome ništa, pa ni samome sebi. Kad bi kupio kutiju žigica satima je brojio palidrvca i istraživao nije li mu trafikant podvalio, a taj trafikant u selu bio je Mića Škampano. I sigurno odatle i potiče svada.

Međutim, susjedi su dobro znali da Mićo Škampano nije nikome podvaljivao, pa ni Potezu, jer je bio takav kakav je bio; bio je neka luda dobričina. Susjedi su dobro znali da Mićo Škampano ne živi nimalo bolje od bilo kojeg od njih i tačno su znali što Mićo Škampano kuha za ručak i večeru, pa su prema tome u cjelini mjerili i poštenje Mića Škampana i sa simpatijama se odnosili prema njemu; ali Jug Potez i dalje je škrgutao zubima na Mića Škampana i kleo se u sebi da će mu se osvetiti prvom zgodnom prilikom i to zato što mu je nekoliko puta po dva-tri palidrvca izvukao iz nove kutije žigica, pa ih prisvajao, a to je neoprostivo, zaključivao se Jug Potez, ali bez dokaza da je baš Mića kralj palidrvca. Vjerujući da bi u punoj škatuli moglo stati mnogo više, ali, eto, tako nije. A tko je taj lopov? to se eto zna.

Zbog svega toga Jug Potez je bio bijesan kao ris. U tom bjesnilu, u neraščišćenim računima s Mićom Škampom, stigla je i okupacija i zahvatila selo, opčinu, kotar i državu. Stigli su ti čudni stranci i na nerazumljiv način stali udarati stravu, apsititi, odvoditi i mlado i staro pismenu i nepismenu čeljad. Jug Potez bio se grdno uplašio nečega što stalno prijeti; prije svega, nije pojmima imao o slovima pa tako nije znao da pročita kakav važan oglas, okupatorski oglas ili kakvu važnu naredbu, zabranu i slično. A okupator je svakoga dana kitio zidove išaranim kartama. Kad bi Jug zamolio kojega susjeda da mu kaže što piše na karti okačenoj o zidu, susjed bi odmahnuo rukom i šaljivo rekao da to nije baš ništa, već da fašio traži da sva jaja popišu u selu. Jug Potez bi odmah otrčao kući i smjesta stao sakrivati jaja u slamu ili u plotinu; ali jednoga dana nije našao ni jedno jaje pa ga je to do ludila razbijesnilo (djeca su našla skrivenu jaja i sva ih porazbijala u obližnji potok). On nije cijelu stvar provjerio nego je svu sumnju opet oborio na Mića Škampana. Tako je sad Mića Škampano u očima Juga Poteza postao sto postotni lopov i valjalo se s njime do kraja razračunati.

Danima je smišljao Jug Potez kako da se što efikasnije osveti Mići Škampu dok nije došao na jednu dragocjenu ideju koja mora da upali, mislio je Jug Potez i od zadovoljstva trljao dlanove. Odmah se dao na ostvarenje te svoje zamišljene ideje; a ta se ideja sastojala u tome da Mića Škampano prije prijavi okupatorskim vlastima za kao neku veleizdaju. Danima i noćima je Jug Potez u svojoj glavi razrađivao tu krasnu ideju, ali sve bi palo u vodu čim bi se sjetio da ne zna ni slova da nadrlja, a kamoli da napiše lijepu prijavu i to još o veleizdaji svoga komšije Mića Škampana. No, uprkos svemu nije od te svoje nakane odustao. Znao je da u susjednom selu živi i povučeno, znanstveno, radi pametan čovjek pravnik (zvani abokat) Luka Zaprešić. Ima knjiga da čovjek poludi. To je Jug Potez dobro znao, ali zbog svoje mozgovne organičnosti i slijepe mržnje prema svome komšiji Mići Škampu, on nije znao

da je abokat Luka Zaprešić na svoj način dobar prijatelj s mnogim ljudima u selu, a intimni prijatelj, i u neku ruku rođak Mići Škampani.

Kad se Jug Potez to jutro našao u kući abokata Luke Zaprešića, ovaj ga je ljubazno primio, i ponudio da sjedne, da se odmori, izduva, i zatim natenane ispriča šta želi.

— Pa jedno pismo, gospodin abokat — ozbiljno reče Jug — Eto zato sam i došao.

— Pismo?

— Da, pismo.

— Kakvo pismo?

— Pa ovaj — stane se meškoltiti Jug — protiv onog lopova Miće Škampana što je sve moje pokrao, a sad eto, učinio i veleizdaju.

— Hm — istisne advokat Luka — Pričaj dalje, samo ti pričaj.

— Plaćam u naturi, gospodin abokat — umiljato reče Jug Potez — to ćete mi vi najbolje učiniti... to pismo o veleizdaji...

— No, pričaj!

— Pa, ovaj — dalje će Jug Potez — kao rećemo taj Mićo Škampano nije dao da mu se popišu jaja, a prema oglasu fašija; pa onda što je s trafikom? Sad je prazna... Znači: Mića je sve to pokrao... Sad sjedi, cereka se i psuje neku tamo državu... Eto, tako, baš tako gospodin abokat.

— Da — reče advokat Luka Zaprešić — To je, eto vidim, prava, debela, veleizdaja tog skota, a?

— Tako, tako, gospodin abokat, bogom se kunem.

— Hm, — izusti advokat Luka — A koliko za pismo o toj veleizdaji?

— Kako vi ištete?

— Pa... kao tebi, recimo, jedan suhi pršut i nešto svježih jaja, jer nije to obično neko pismo... To je zapravo tužba o veleizdaji Miće Škampana, a? To treba još sastaviti pa to na taj latinsko-talijanski jezik sa svim finesama prevesti, znaš? To mora da upali.

— Da, tako gospodin abokat.

— Eto — reče advokat Luka Zaprešić — Ja ću da to sve sredim, pripravim, a ti, Jug, galop! donesi to u naturi... Tu malu platu za ovako veliku rabotu, znaš?

Isto poslije podne, sav zadihan, stigao je Jug Potez s pršutom i jajima, a advokat mu je predao zapečaćeno i adresirano pismo za taj fašio gdje treba da Jug pođe i preda sve tako. Jug Potez sav sretan zgrabio je zapečaćenu kuvertu; navečer nije ni spavao, a cik-zorom, u novom odijelu, odlepršao je pravo u taj fašio.

Nakon više od tri sata hoda, stigao je Jug Potez, tamo pred taj fašio sa zapečaćenom kovertom. Osmijehnuo se hladnome stražaru na vratima i zakoračio.

Zdepasti čovjek, sav u crnini, osorno je i s visoka dočekao Juga Poteza. Jug je samo učinio heke mote rukom, naklonio se i zabuljio u čovjeka svega u crnini. Jug je htio da mu pruži ruku i izjavi saučešće, jer je bio siguran da je toga uhvatila neka velika korota. Ko zna ko mu je umro, jadan!? Međutim, crni čovjek ga samo drsko probode očima i frisnu krikavim glasom: »Ma che ribello?!«

— Ma ništa te ne razumijem — progunda Jug Potez — Ne, ništa te ne razumijem, majke mi!

— Ne razumi — zapetlja crni čovjek — ne razumi... ne razumi...

Jug Potez, sav sretan pruži crnom čovjeku zapečaćenu kovertu. Ovaj je potegnuo, trgnu i dade znak rukom da Jug tu počeka. Za trenutak nestade iza velikih vrata.

I nije prošlo dugo vremena kad u hodniku bane čovjek u crnoj odjeći s još dvojicom naoružanih, kratkih, vojnika s mušketama i jedan prevodilac.

— U ime zakona! — dreknu čovjek u crnini — (a prevodilac to odmah prevede) — Ti si uapšen!

— Ja — zinu Jug Potez — Ja, pa uapšen, gotovo zaplače Jug Potez... — Ja, uapšen, a zašto baš ja? A zašto ne apsiti Miću Škampa, a? Gotovo da se nije onesvjestio Jug Potez. Pridrža ga prevodilac.

— Čta — nadmeno reče čovjek u crnini — Ti ne razumi... ne razumi, a? A s nama se rugas, a? Mucao je čovjek u crnini, a stražari su agvantavali Juga Poteza Prevodilac je zatim ukratko rekao:

— Ti se znači zoveš taj, Jug Potez?

— Da, ja se tako zovem.

— Slušaj — rekao je prevodilac — Pismo koje si predao Capu fašio svo je puno psovki, zašto? Slušaj:

»... — Evo šta tu piše: ...Taj fašio je jedno obično... Znam da ćete nam jaja krasti i zato sam ja, Jug Potez, svoja jaja sakrio u slamu, majku vam pokvarenu... Vi ste obične crne koze koje bleje povazan, a ja sa stokom nemam posla...«

— Eto, zašto te hapse — reče prevodilac blago mjeći čovjeka, pitajući se nije li on lud?... To je čovječje glupost. Kako ti smiješ da se rugaš ovoj sili koja osvaja svijet? Ja ti pomoći ne bih mogao. Ti si morao da znaš

kako ćeš proći, a oni, taj fašio, smatra da si ti užasan neki bandit koji ni od čega ne preza.

Jug Potez bio je blijed kao sama smrt. Grebao je bradu i samilosno gledao čovjeka u crnini i vojnike koji su ga držali. Samo je njemu bilo jasno da on nije kriv, ali kako to sad njima da utuvi u glavu?!

— Ja nisam — mrtvački je rekao — ja nisam to pisao, nego o veleizdaji Mića Škampa... onaj abokat. Nije mogao da smisli Jug Potez šta se sve to s njim zbililo. Sanja li on to? Jel' ga to abokat Luka nasamario? Možda mu dao neko pogrešno pismo? Onako u žurbi... Kako to sad, mislio je Jug Potez... Ali sve mu se činilo kao da iz njega samoga progovara neki glas: »Ko drugome jamu kopa — sam u nju pada!« Nije te misli mogao odagnati. Čutao je. Strašno!

Jug Potez se je rastrijeznio kad je nakon nekoliko mjeseci sa stučenim rebrima, bio pušten iz zatvora. Shvatio je da taj fašio nema obzira prema čeljadetu pa zvao se on Mića, Jug ili slično. Ali shvatio je i to da onaj koji drugome jamu kopa sam u nju konačno pada. To je nepisani, prirodni, zakon. On ima puni pogodak. A selom se pronio glas da se Jug Potez umirio, postao bolji, izmijenio se... A on nije mogao da ratuje sa selom, a to je samo bio dokaz da su dvojica pak jača od jednoga.